

אהרן מאחד את העם: זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אתו – שם משמואל לפרשת צו**ויקרא פרק ו**

(יב) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לְאמֹר:

(יג) **זֶה קֶרְבַּן אַהֲרֹן וּבְנָיו אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַה'** ביום המשח אתו עשירת האפה סלת מנחה תמיד מחציתה בבקר ומחציתה בערב:

(יד) על מחבת בשמן תעשה מרבכת תביאנה תפיני מנחת פתים תקריב ריח ניחח לה':

(טו) והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אתה חק עולם לה' כליל תקטר:

(טז) וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֹאכַל:

ויקרא רבה ח, א¹

זֶה קֶרְבַּן אַהֲרֹן וּבְנָיו רבי לוי פתח כי אלקים שפט <זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים> (תהלים עה, ח). מטרוניתא שאלה את ר' יוסי בר חלפתא אמרה לו בכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו? אמר לה לששת ימים דכתיב (שמות כ, יא; לא, יז) כי ששת ימים עשה ה' את השמים <וְאֵת הָאָרֶץ> וגו' אמרה לו ומאותה שעה עד עכשיו מהו יושב ועושה? אמר לה מזווג זווגים אשתו של פלוני לפלוני בתו של פלוני לפלוני ממנו של פלוני לפלוני... אמר רבי ברכיה בלשון זה השיבה רבי יוסי בר חלפתא: הקב"ה יושב ועושה סולמות מגביה לזה ומשפיל לזה שנאמר כי אלקים שפט זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים ר' יונה בוצרי פתר קריה בישראל בלשון "זֶה" הושפלו בלשון "זֶה" הוגבהו, בלשון זֶה הושפלו (שמות לב, א) <וַיִּקְהַל הָעָם עַל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ> כי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ <אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מָה הָיָה לוֹ> ובלשון זֶה הוגבהו (שמות ל, יג) זֶה יָתְנוּ כָּל הָעֶבֶר <עַל הַפְּקָדִים מִחֲצִית הַשְּׂקָל> ורבנן פתרון קריא באהרן בלשון זֶה הושפל (שמות לב, כד) וְאֲשַׁלְּכֶהוּ בְּאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֶגְלָה הַזֹּאת ובלשון זֶה הוגבהו (ויקרא ו, יג) זֶה קֶרְבַּן אַהֲרֹן וּבְנָיו וגו':²

שם משמואל צו ושבת הגדול - שנת תרע"א

במדרש רבה (ח, א) כי אלקים שפט זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים (תהלים עה, ח) וכו' רבנן פתרון קריא באהרן בלשון זֶה הושפל (שמות לב, כד) וְאֲשַׁלְּכֶהוּ בְּאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֶגְלָה הַזֹּאת ובלשון זֶה הוגבהו (ויקרא ו, יג) זֶה קֶרְבַּן אַהֲרֹן וּבְנָיו וכו'. ונראה דהנה צריך להבין מענה אהרן למשה שאמר לו מה עשה לך העם הזֶה כי הבאת עלי חטאה גדלה (שמות לב, כא), וענה אותו שבשביל שאמרו לי עשה לנו אלהים <אֲשֶׁר> (ש) ילכו לפנינו (שמות לב, כג) וְאֵמַר לָהֶם לְמִי זֶה הַתְּפָרְקוּ וַיִּתְּנוּ לִי וְאֲשַׁלְּכֶהוּ בְּאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֶגְלָה הַזֹּאת (שמות לב, כד), ופירש רש"י ולא ידעתי שיצא העגל הזה ויצא,³ אבל מכל מקום למה אמר להם כלל לְמִי זֶה הָעֶבֶר ולמה השליכו באש כלל? ויש לומר דכל כוונת אהרן היתה באשר הובחן שכל הצרה הזאת שכל ישראל יבואו לכלל טעות הוא באשר בעוד משה עמהם, היה הוא המאחד והיו כולם כאיש אחד חברים ובלתי אפשר שיתדבק בהם דבר רע, כאמרם ז"ל אין חטאת ציבור מתה,⁴ שציבור דבקים במקור החיים, כמאמר הכתוב (דברים ד, ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלֶכֶם הַיּוֹם, אך באשר משה עלה למרום ונפרד מהם על כן נשאר בלי כח המאחד אותם, ועל כן היה כל איש ואיש בפני עצמו, וזהו שאמרו ז"ל שאיוו לאלוהות הרבה,⁵ שלא היו כאיש אחד רק פרטי פרטים, ועל כן אין עצה רק לאחד אותם יחד, והיתה עצתו שיקח מכל אחד ואחד זהב ויתידך כל אלה לעשותו גוש אחד ויהיה זה דוגמא לכח האחדות שהשפיע הוא בהם, וכאשר ישובו ויתאחדו שוב תתבטל טעותם כנ"ל,⁶ אך המכשפים בכשופיהם פעלו שיצא העגל הזה.⁷ כללו

1 אהרן גם במקבילות: **תנחומא כי תשא ה**: כי תשא רבי יונה פתח כי אלקים שפט זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים (תהלים עה, ח)... רבי יונה בוצריי ורבנן פתרון קריא באהרן: בלשון זֶה הושפל בלשון זֶה הוגבהו. בלשון זֶה הושפל שנאמר (שמות לב, כד) וְאֲשַׁלְּכֶהוּ בְּאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֶגְלָה הַזֹּאת ובלשון זֶה הוגבהו שנאמר (ויקרא ו, יג) זֶה קֶרְבַּן אַהֲרֹן וּבְנָיו; מקבילה **בפסיקתא דרב כהנא** - ב, ד.

2 גם רבנן וגם ר' יונה בוצרי מעמידים זה מול זה את חטא העגל ואת מעשה המשכן. אצל בניי ההגבהה הנזכרת במעשה המשכן היא תרומת מחצית השקל, ואצל אהרן קרבן המנחה ביום המשח אותו לכהן גדול. למעשה ניתן לקרוא גם בתורה של השם משמואל בין השורות השוואה בין תרומת מחצית השקל ובין מנחת כהן גדול.

3 **רש"י** (שמות לב, כד ד"ה ואשלכהו באש): ולא ידעתי שיצא העגל הזה ויצא.

4 **משנה יומא ו**, א (סב ע"א): שני שעירי יום הכפורים... מת אחד מהן... ואם משנהגריל מת, יביא זוג אחר ויגריל עליהם בתחלה, ויאמר, אם של שם מת, זֶה שְׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְשֵׁם יִתְקַדְּמוּ. ואם של עֲזָאזֵל מת, זֶה שְׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְעֲזָאזֵל יִתְקַדְּמוּ. והשני ירעה עד שישתאב, וימכר ויפלו דמיו לנדבה, שאין חטאת צבור מתה...

5 **בבלי עבודה זרה** נג ע"ב: אמר קרא אלה אלהיך ישראל - מלמד שאיוו לאלוהות הרבה.

6 אולי בדומה למצות מחצית השקל שבה הותכו מחציות השקלים ויצקו מהם את אדני המשכן. כמובן מחצית השקל מאוחרת לחטא העגל.

של דבר התנצלות אהרן היתה שהתכוון לאחד אותם, וכוונתו היתה רצויה, על כן זכה להקריב חביתין בכל יום שבאות י"ב חלות כמנין שבטי ישראל, והיינו לאחד את כל י"ב שבטים לעשותן כאחד. ועל כן דעת ר' שמעון שכהן גדול שמת ולא מינו אחר תחתיו החביתין קרבין משל ציבור באשר הן קרבן ציבור,⁸ הגם דלא קימא לן הכי רק משל יורשים קרבין היינו משום דכהן גדול אפילו בעולם העליון עבודתו לאחד את הכלל כמו שהיה בעודו בזה העולם, והחביתין קרבין חצאין, ולדעת הרמב"ם מחלקין כל חלה וחלה לשנים ומקריב י"ב חצאין בבוקר וי"ב חצאין בין הערבים,⁹ להורות שאין לכל אחד שום השלמה בפני עצמו, כי עיקר פירוד לבבות נמשך ממה שכל אחד אדם שלם בפני עצמו, ולהיפוך אדם שבור שיודע שאין לו השלמה בפני עצמו רק מן ה' יתברך שהוא משלים את הכלל כולו, זה מביא לידי אהבה והתאחדות,¹⁰ וכל זה זכה אהרן מפאת כוונתו הטובה. וזה שאמר המדרש רבה בלשון "זֶה" הושפל, כי "זה" בגמטריה י"ב, שכוונתו היתה לאחד י"ב השבטים, אבל שם לא עלתה כהוגן, ובלשון "זֶה" הוגבה לאחד י"ב השבטים גמטריה זה, והבן :

-
- 7 **רש"י** (שמות לב, ד ד"ה עגל מסכה): כיון שהשליכו לכור, באו מכשפי ערב רב שעלו עמהם ממצרים ועשאוהו בכשפים.
- 8 **משנה מנחות ד**, ה (נא ע"ב): חביתין כהן גדול, לא היו באות חצייים, אלא מביא עשרון שלם, וחוצהו, ומקריב מחצה בבקר, ומחצה בין הערבים. וכהן שקהקריב מחצה בשחרית ומת ומנו כהן אחר תחתיו, לא זביא חצי עשרון מביתו, ולא חצי עשרונו של ראשון, אלא מביא עשרון שלם, וחוצהו, ומקריב מחצה, ומחצה אבד. נמצאו שני חצייים קרבין, ושני חצייים אובדין, לא מנו כהן אחר, משל מי היתה קרבה. רבי שמעון אומר, משל צבור. רבי יהודה אומר, משל יורשים. ושלמה היתה קרבה:
- 9 **רמב"ם, משנה תורה**, הלכות מעשה הקרבנות יג: (ב) וכיצד עשיית חביתין כהן גדול מביא עשרון שלם ומקדישו וחוצהו בחצי עשרון שבמקדש... ולש מכל חצי עשרון שש חלות נמצאו שתיים עשרה חלות: (ד) ואחר כך חולק כל חלה וחלה לשנים באומד כדי שיקריב החצי בבקר והחצי בערב... [השגת הראב"ד - ואח"כ חולק כל חלה וחלה א"א זו לא שמענו ואין לה שורש בשום מקום שיחלקו כל חלה וחלה אלא לשש חלות בשחרית ושש בין הערבים והתורה נתנה להם מדות גדולות וקטנות שימודו בהן כדי שלא יגרעו ולא יוסיפו על השיעורין והוא אמר שמחלקין את החלות באומד והתורה אמרה מחציתה בבקר ומחציתה בערב שלא יוסיף ולא יגרע עכ"ל]:
- 10 דברים דומים כותב השם משמואל על מצות מחצית השקל. **ספר שיח שרפי קודש**, פרשת כי תשא ד"ה ועשית כיוור נחושת: בשם האדמו"ר מסאכטשוב זצלה"ה... דהנה מחצית השקל רומז דצריך להיות כל איש שבור בעצמו ולא יהיה בעצמו שלם כי אם הוא שלם אז לא נחסר לו כלום והוא נפרד מהכל משאין כן כשהוא נשבר אז מחבר עצמו לכלל ישראל ונעשה הכל שלמות וזה רומז מחצית השקל שכל אחד לא היה נותן דבר שלם ומהתחברות נעשה שלם...; **שם משמואל** חיי שרה - שנת תרע"ג: והנה הנוסם בקע משקלו רמז לשקלי ישראל שהם בקע לגלגולת. דהנה ידוע בספרים וכבר אמרנו במקום אחר בטעם מחצית השקל ולא שקל שלם, שהוא להורות שהפרט הוא בלתי שלם ואינו ראוי לעמוד לשרת לפני ה' יתברך אלא ע"י שהוא מתקרב ומצטרף אל כלל ישראל ועל כן כל מילתא דליתא בציבור ליתא ביחיד, והדרך להתקרב אל כלל ישראל הוא רק באם יודע האדם ומרגיש שאינו דבר שלם רק ע"י זולתו, ע"י כן נעשים כולם כאיש אחד ומוזה נעשה קרבן ציבור שהוא כמו קרבן מאיש אחד ולא כמו קרבן השותפין...; **שם משמואל** חיי שרה - שנת תרע"ד: ונראה עוד לומר עפ"י מה שאמרנו במקום אחר בטעם בקע לגלגולת, כי קרבן ציבור אינו קרבן שותפין רק שכולם כאיש אחד, והדרך להיות כאיש אחד שכל אחד ירגיש בעצמו חסרונו ואין לו השלמה אלא מזולתו, על ידי זה נדבק אחד בחבירו כמו אבר האדם עצמו באבר אחד מאבריו, ולזה בא הרמז מחצית השקל שיהיה רואה את עצמו כאילו הוא רק חצי הגוף...